

Aalborg Universitet

Avgörande slag 1659. Svenska anfallet på Köpenhamn

Ørnbjerg, Jakob

Published in:
Militärhistoria

Publication date:
2011

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Ørnbjerg, J. (2011). Avgörande slag 1659. Svenska anfallet på Köpenhamn. *Militärhistoria*, (8), 12-21.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Avgörande slag 1659

Svenska anfallet på Köpenhamn

Stormningen av Köpenhamn sedd från de svenska ställningarna vid Kalvebod Strand söder om staden. Mitt i bilden syns fregatten *Højenhald*, och till höger Amager. Samtida målning av Daniel Vertangen.

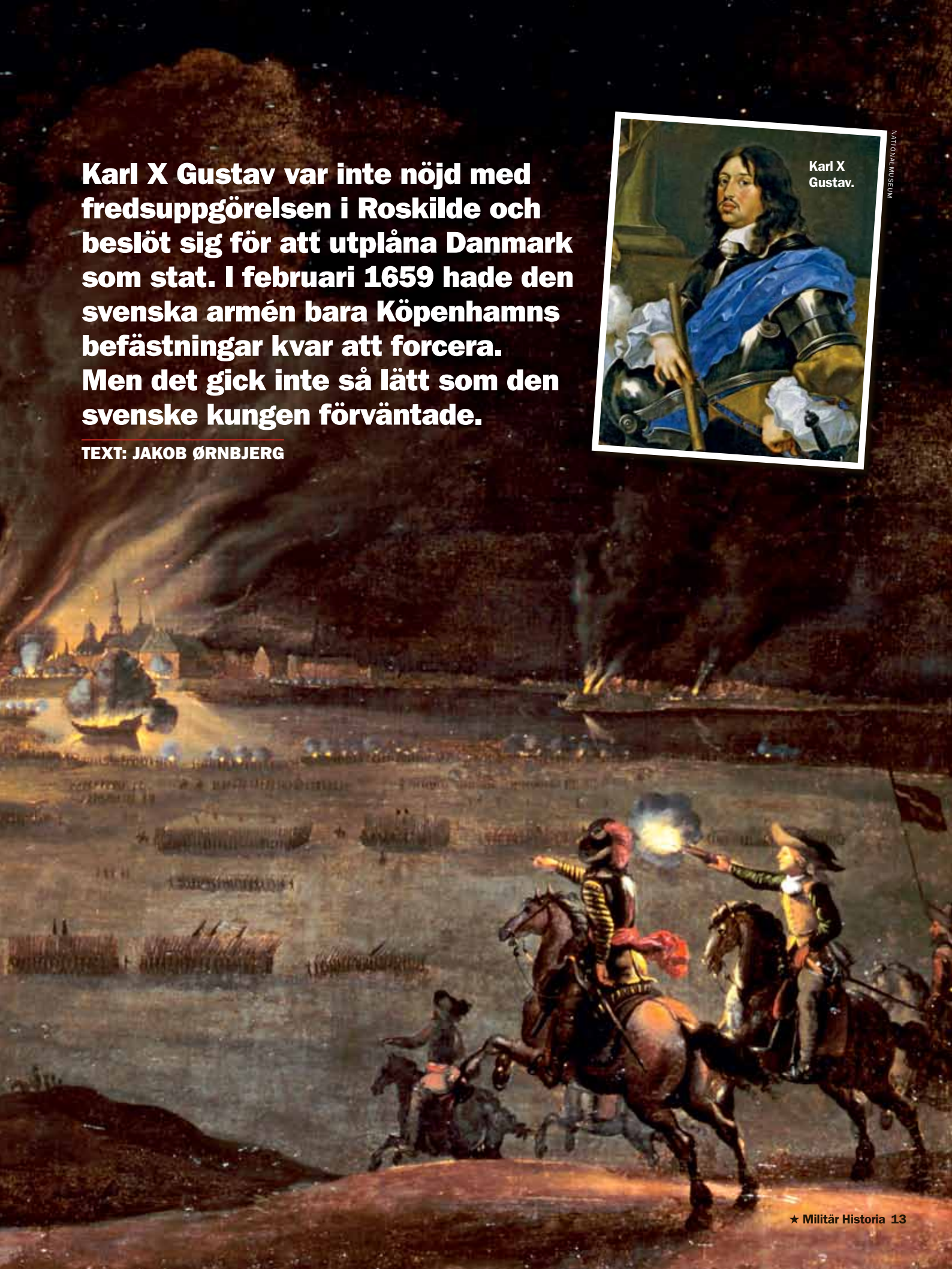
Karl X Gustav var inte nöjd med fredsuppgörelsen i Roskilde och beslöt sig för att utplåna Danmark som stat. I februari 1659 hade den svenska armén bara Köpenhamns befästningar kvar att forcera. Men det gick inte så lätt som den svenske kungen förväntade.

TEXT: JAKOB ØRNBJERG

Karl X Gustav.

NATIONÅLMUSEUM

Vill ni ha nåd, danska hundar? Dessa ord blev de sista som svenske översten Newhusen yttrade i sitt liv. I samma stund spetsades han av den danske adelsmannen Claus Ahlefeldt och föll död ner bland soldaterna nedanför Köpenhamns befästningsvall. Överste Newhusen var en av närmare 2 000 svenska soldater som natten till den 11 februari 1659 dödades eller sårades i stormanfallet mot Köpenhamn, ett slag som fick en avgörande betydelse för Nordens fortsatta historia.

Ända sedan sin kröning år 1648 hade Danmarks och Norges kung Fredrik III (regent 1648–70) drömt om en militär uppgörelse med Sverige i hopp om att kunna återupprätta det danska Östersjöimperium som gått förlorat efter nederlaget i Torstenssonkriget (1643–45). Vid tretioåriga krigets slut 1648 hade Sverige lagt under sig stora landområden och flottbaser längs den nord- och östtyska kusten. Därmed hade den över hundra år långa kampen mellan Danmark och Sverige om herraväldet i Norden och i Östersjön definitivt tippat över till svensk favör. Eftersom den danska armén redan var mobiliserad och krigarkungen Karl X Gustav befann sig med den svenska armén i Polen valde Fredrik III att förklara krig mot Sverige i juni 1657. Därefter gick allt fel.

Den svenske kungen, som hade svårt att försörja sin armé i Polen, bröt hastigt upp och skickade 10 000 soldater i ilmarsch mot Danmarks södra gräns. De danska trupperna och befästningarna längs gränsen blev totalt överkörda och snart kontrollerades hela den jylländska halvön av svenskarna. Den danska örlogsflottan höll tills vidare svenskarna borta från Fyn och Själland, men den hårda vintern gjorde det möjligt för dem att ta sig över

”De danska trupperna och befästningarna längs gränsen blev totalt överkörda.”

de genomfrusna sunden Lilla Bält och Stora Bält. Den 11 februari 1658 befann sig därmed 5 000 svenska ryttare, 2 500 infanterister och hela artilleriet på Själland med Köpenhamn inom räckhåll. Under dessa chockerande omständigheter inledde den danska regeringen omedelbart fredsförhandlingar i Roskilde, som slutade med att de tre provinserna öster om Öresund – Skåne, Halland och Blekinge – tillföll Sverige.

Enligt freden i Roskilde skulle den svenska armén lämna Danmark under våren 1658. Karl X Gustav var emellertid missnöjd med vad han hade fått ut av freden. Sommaren 1658 beslöt han sig därför för att en gång för alla utradera Danmark från kartan. Om Karl X Gustav lyckades kuva landet skulle han kontrollera den danska örlogsflottan och därmed Östersjöns samtliga resurser och rikedomar. Det skulle göra Sverige till en nordeuropeisk stormakt.

Den svenska anfallsplanen sommaren 1658 hade karaktär av en kniptångsmanöver i vilken flottenheter och marktrupper från Öresund och Själland skulle angripa Köpenhamn, Danmarks politiska och militära centrum. Efter Köpenhamns fall skulle trupperna som belöning få lov att plundra huvudstaden i tre dagar innan man fortsatte till fästningen Kronborg i Helsingör, vars kanoner bevakade inseglingen till Öresund och Östersjön. När Kronborg väl var erövat hade den svenska Östersjöflottan fri lejd genom Öresund och kunde sätta kurs mot den norska huvudstaden Kristiania. I och med det skulle den svenska erövringen av Fredrik III:s riken snart vara fullbordad.

Attacken fick en lovande början: Den 7 augusti steg 5 200 svenska soldater i land i den själländska hamnstaden ▶

Karl X Gustavs krig mot Danmark

★ Mellan 1563 och 1720 låg Sverige i krig med Danmark-Norge i 30 års tid. De två dansk-svenska krigen 1657–58 och 1658–60 kom sig av ländernas hundraåriga rivalitet om herraväldet i Norden och Östersjön.

Det första började med att Danmark förklarade krig mot Sverige sommaren 1657 och slutade med freden i Roskilde i februari 1658, där Danmark tvingades avträda Skåne, Halland och Blekinge till Sverige. Kriget präglades av det svenska blixtanfallet mot Jylland hösten 1657 och det efterföljande svenska fälttåget över de tillfrusna sunden Lilla och Stora Bält, som överrumplade de danska styrkorna. I augusti 1658 beslöt Karl X Gustav att återuppta kriget. Han räknade emellertid inte med Nederländerna som kom till det belägrade Köpenhamns undsättning, samtidigt som polska och brandenburgska hjälptrupper rensade Jylland på svenska soldater.

I februari 1659 satte den svenske kungen allt på ett kort och gav order om ett stormanfallet mot Köpenhamn. Anfallet misslyckades och nederlaget vid Köpenhamn innebar att den svenska armén tappade det militära initiativet och gick miste

om möjligheten att inlemma Danmark-Norge i det svenska Östersjöimperiet. I november 1659 steg en kombinerad dansk-tysk armé om cirka 10 000 man i land på det svenskockuperade Fyn. Den 14–15 november 1659 drabbade armén, under ledning av den danske fältmarskalken Hans Schack och den tyske fältmarskalken Ernst Albrecht von Eberstein, samman med 6 000 till 7 000 svenska och tyska soldater i slaget vid Nyborg. Det slutade med en överlägsen dansk seger; över 3 000 svenska soldater stupade. De överlevande svenskarna kapitulerade villkorslöst, vilket innebar att Fyn återigen stod under dansk kontroll. Efter detta ebbade kriget långsamt ut.

Vid Karl X Gustavs död 1660 tog den internationella diplomatin över och ett fredsavtal förhandlades fram. Danmark-Norges överlevnad kan dock inte enbart tillskrivas de militära segrarna, utan förklaringen är i lika hög grad att Nederländerna ville bevara Östersjön som ett öppet farvatten. I och med det svenska förvärvet av Skåne och Halland säkrade Sverige att Danmark inte själv kunde kontrollera det viktiga Öresund – vägen till Östersjön.

Den danske kungen Fredrik III avbildad inför slaget vid Nyborg på Fyn i november 1659. Kungen var dock inte närvarande vid striden som blev det sista innan freden slöts i Köpenhamn. Samtida målning av Wolfgang Heimbach.

I oktober 1658 skickade Nederländerna en flotta genom Öresund för att bryta den svenska blockaden av Köpenhamn. Heinrich Hansens målning visar Karl X Gustav på Kronborgs slott i Helsingør, varifrån de nederländska fartygen besköts.

- Korsør. De mötte inget motstånd, utan kunde genast fortsätta mot Köpenhamn.

För en gångs skull gjorde emellertid Karl X Gustav en missbedömning av situationen; varken Fredrik III eller köpenhamnarna hade för avsikt att kapitulera villkorslöst. I stället förberedde man sig för en strid på liv och död. Husen och gårdarna utanför staden brändes eller sprängdes i luften för att den framryckande fienden inte skulle ha något skydd. Köpenhamns befästningsvallar och bastioner förstärktes med palissader och jordfyllda korgar, medan det i all hast uppfördes trekantiga försvarsverk utanför stadspportarna som skulle hämma fiendens framryckning innan han nådde ända fram till vallen. På särskilt utsatta platser grävde man ner sprängladdningar och lade ut järnspikar som skulle sätta stopp för angräpare som kom så långt. Vid sin post hade samtliga vakter på vallen hundra stenar att kasta på de framryckande svenskarna. Gatorna i stadens centrum spärrades av med vagnar och tunga järnkättingar som skulle hindra det svenska rytteriet om det lyckades ta sig in i staden. En frivillig brandkår organiserades och invånarna fick lära sig att använda de hundratals små och stora kanoner som nu stod riktade mot svenskarna från fästningen.

Styrkan som skulle försvara Köpenhamn utgjordes av cirka 8 000 man och var en blandning av professionella soldater, matrosar från örlogsflottan, kungliga ämbetsmän, studenter från Köpenhamns universitet samt huvudstadens köpmän och hantverkare. Försvarets svagaste punkt var det södra hamninloppet och det öppna farvattnet mellan Slotsholmen och fastlandet. För att hindra fienden från att

Moderna befästningar

★ I och med den militära revolutionens fokusering på krut och kanoner genomgick befästningskonsten radikala förändringar i 1500- och 1600-talets Europa. Den militärteknologiska utvecklingen resulterade i att försvararna vidtog motåtgärder utanför de medeltida stadsmurarna. Med hjälp av framskjutna jordvallar, vallgravar och bastioner gällde det att till varje pris hålla fiendens belägringsartilleri och soldater på så långt avstånd som möjligt, så att de inte kunde komma inom skotthåll för staden eller befästningen. Den angripande partens svar var att gräva omfattande system av skyttegravar och löpgravar där man kunde ta skydd före stormanfall. En alternativ metod var att gräva underjordiska gångar in under fiendens befästning. I dessa kunde man sedan placera krutladdningar och minor för att spränga hål i försvarsverken.

Kristian IV, som regerade 1596–1648, inledde en omfattande utbyggnad av den dansk-norska huvudstaden och moderniserade Köpenhamns medeltida befästningsanläggning på ett betydande vis.

I väster utformades den nya befästningen i enlighet med den militära ingenjörskonstens senaste principer. En huvudvall av jord anlades och från denna utgick bastioner från vilka man kunde beskjuta en framryckande fiende i

bryta igenom där anlades tre flytande kanonbatterier. Två av dessa döpte de svenska soldaterna till »Svinträget» och »Kortsvansade hunden». Det tredje var fregatten *Højenhald*, som placerades i hamninloppet så att den tillsammans med »Svinträget» kunde beskjuta en eventuell fientlig angreppsstyrka i flanken.

När det svenska rytteriet dök upp utanför Köpenhamns befästningsvallar den 11 augusti mötte de en stridsberedd och starkt förskansad stad. Eftersom varken fotfolket eller kanonerna ännu hade hunnit fram från Korsør fick svenskarna ställa in sig på en längre belägring och antingen bombardera eller svälta köpenhamnarna till kapitulation. Ett svenskt högkvarter upprättades på backen vid Brønshøjs kyrka, sex kilometer nordväst om Köpenhamn. Därifrån hade man en god överblick över huvudstaden. Det starkt befästa lägret, som kallades Carlstad, var i princip en stad. Det fanns hus i flera våningar till officerarna och baracker och tält åt de meniga soldaterna. Carlstads invånarantal har beräknats till cirka 30 000, vilket innebär att lägret var lika stort som Köpenhamn.

Med tvångsrekryterade själländska bönder som arbetskraft omringade de svenska ingenjörtrupperna under hösten den belägrade staden med befästningar och kanonbatterier. Dessutom grävde man skyttegravar allt närmare stadens vallar. Snart regnade svenska granater och rödglödgade kanonkulor över Köpenhamn. Projektilerna krossade fönstren i Köpenhamns

domkyrka, hamnade i invånarnas vardagsrum och sängar och satte åtskilliga hus i brand. En kanonkula dödade en student när han såg kamrater spela bräde och en granat trasade sönder låret på en kvinna som var i färd med att tappa upp öl. De belägrade danskarna förhöll sig emellertid inte passiva, utan gjorde flera utfall mot fiendens förposter och förde med sig svenska soldater och kanoner till Köpenhamn. Och många gånger lyckades danska skarpskyttar träffa oförsiktiga soldater i de svenska skyttegravarna.

Nederländerna, som hade stora ekonomiska intressen i Östersjön, såg med oro på Sveriges försök att lägga under sig Danmark. Hösten 1658 stävade därför en nederländsk krigsflotta bestående av trettiofem örlogsfartyg, sex trupptransportfartyg och flera mindre fartyg ut för att undsätta Köpenhamn. Den 29 oktober drabbade den nederländska flottan under ledning av amiral Jacob Wassenaer von Obdam samman med en svensk flotta om 30 örlogsfartyg i norra Öresund.

Efter en hård strid i vilken fem svenska fartyg sjönk till havets botten och hundratals sjömän miste livet lyckades Obdam ta sig igenom till Köpenhamn och bryta den svenska belägringen från havet. Därmed räddades stadens försvarare undan en hotande hungersnöd. Obdam förde inte bara med sig proviant, utan även militära förstärkningar i form

skyddade staden

både front och flank. Det byggdes tolv sådana bastioner, och utanför hela befästningen gick en vattenfylld vallgrav.

Söder om det gamla Köpenhamn anlades fästningsstaden Christianshavn 1618–23. Kanonerna där skulle skydda örlogsflottan och huvudstaden mot angrepp söderifrån. Därtill anlades tre stora skansar vid de västliga tillfartsvägarna till Köpenhamn och i norr täppte skansen Sankt Annæ (det som i dag heter Kastellet) och befästningslinjen Østervold igen luckan mellan Sortedamssøen och Öresundskusten. De stora anläggningsarbetena pågick i flera årtionden, men var i stort sett avslutade när svenskarna i augusti 1658 inledde belägringen av Köpenhamn.

Många historiker har hävdad att Kristian IV var en usel fältherre som inte hade något som helst begrepp om krigföring och militär strategi, men om det inte vore för hans förstärkningar av Köpenhamns försvar är det inte säkert att den danska huvudstaden hade motstått det svenska stormanfallet i februari 1659.

Vid stormningen skedde avledningsanfall mot Nørreport, Østerport och Christianshavn, innan huvudanfallet inleddes mot Slotsholmen.

- ▶ av 2 000 holländska matrosar som gav köpenhamnarna ett välbehövligt moraliskt stöd.

I december 1658 fördrev en 30 000 man stark armé från Polen och Brandenburg (som hade gått med i kriget på Danmarks sida) de svenska styrkorna från Jylland och förhindrade på så sätt ett svenskt återtag via den jylländska halvön och Nordtyskland. Fyn var fortfarande under svensk kontroll, men om svenskarna inte skulle riskera att bli instängda på Själland måste Köpenhamn erövrats innan Sveriges många fiender samlade ytterligare trupper.

Återigen verkade det som om vintervädret skulle gynna svenskarna. I december månad föll temperaturen drastiskt och snart kunde man gå torrskodd över ett fruset Öresund. Som ett alternativ till ett frontalt angrepp mot befästningen blev det nu möjligt att ta sig förbi befästningslinjen via isen och angripa Köpenhamn från sydost, där svenskarna antog att det danska försvaret var svagast.

Köpenhamnsborna, som var medvetna om den nya hotbilden, lät ingen tid gå till spillo. I takt med att kölden tilltog högg man upp stora hål i isen som skulle hindra fiendens frammarsch. Dessutom hällde man vatten på utsidan av vallarna, så att de blev glashala och inte gick att stå på. Sist men inte minst beväpnades befästningslinjens svagaste punkt, sträckningen mellan Köpenhamns slott och den så kallade Gyldenløves bastion, med 91 kanoner och bemannades med 1 945 soldater.

T yngden i det svenska stormanfallet skulle riktas mot Slotsholmen, där Köpenhamns slott, regeringens kontor och militärens magasinsbyggnader fanns. Med detta mål i sikte skulle 7 750 ryttare och infanterister under den svenske kungens personliga kommando rycka fram över isen längs Köpenhamns kustlinje och storma vällen och befästningarna framför slottet. När man hade slagit hål på det danska försvaret skulle rytteriet sättas in på gatorna.

Före huvudanfallet skulle emellertid tre mindre avledande angrepp göras. De två första, i vilka cirka 2 000 svenska soldater ingick, skulle riktas mot de två centrala tillfartsvägarna vid Nørreport och Østerport. När man hade brutit igenom portarna där skulle angripna vika skarpt söderut, skära av förbindelsen mellan slottet och fästningen Sankt Annæ (nuvarande Kastellet) i stadens norra del och sedan anfalla Slotsholmens försvarare bakifrån. Slutligen skulle en tredje svensk anfallsstyrka under ledning av överste Tott ta sig ut på isen och erövra fästningsstaden Christianshavn, som garanterade förbindelsen mellan Köpenhamn och Amager.

Inför angreppet tillverkades stormstegar och gångbroar som skulle användas vid attacken mot vallgraven och vällen. De svenska soldaterna som skulle gå i främsta ledet fick vita kamouflagekläder och de själländska kyrkornas klockor och blytak konfiskerades och smältes ner till musköt- och pistolkulor. Stormningen, som

skulle genomföras i skydd av mörkret natten till den 11 februari, föregicks av ett stort hemlighetsmakeri. Köpenhamnsborna var emellertid inte ovetande om svenskarnas anfallsplan. Flera danska spioner som hade varit i Carlstad informerade Fredrik III om stormstegarnas och gångbroarnas längd. Så sent som den 10 februari tog sig dessutom en svensk desertör in i Köpenhamn, där han lät meddela att anfallet skulle inledas om bara några timmar. Vid midnatt befann sig därför alla på sina poster och inväntade stormningen.

”Under de följande minuterna avgjordes Danmarks existens som självständig stat.”

Klockan 1.30 tände svenskarna tjärtunnor på Valby Bakke som tecken på att stormanfallet skulle inledas. Som en första avledningsmanöver skulle överste Roths styrka försöka ta sig över

vallgraven och vällen vid Østerport. Gångbroarna visade sig emellertid svåra att veckla ut, och så snart Roths soldater upptäcktes av försvararna ringde alla kyrkklockor i Köpenhamn. Anfallarna, som stod tätt samlade vid vallgraven, utsattes för en våldsam beskjutning från både kanoner och gevär. När gångbroarna fortsatte att triskas gav Roth upp och lät sina soldater retirera. Inte heller Totts angrepp mot Christianshavn var framgångsrikt. Även där mötte svenskarna kraftig eld och tvingades fly tillbaka över isen med stora förluster.

Medan de svenska flankstyrkorna förgäves försökte storma fregatten *Højehald* och »Svinträget» smög sig den svenska huvudkolonnen fram på isen parallellt med stranden. Utanför Slotsholmen fick de emellertid en otäck överraskning. Efter att ha fått information om de svenska gångbroarna hade nämligen danskarna huggit upp hål i isen som var betydligt längre än gångbroarna. Liksom för Roths män utmynnade arbetet med att få gångbroarna på plats i en hel del förvirring och en ansamling av soldater framför hålen i isen. I samma stund var det »som om bastionerna och allt annat stod i ljusan låga». Handgranater och stenar regnade ner över soldaterna närmast land, medan de 91 danska kanonerna mellan slottet och Gyldenløves bastion bombarderade svenskarna med kanonkulor med dödsbringande laddningar av hagelskott, spikar, skruvar och järnskrot. Svenskarna drog sig bort från dödsfällan och vek av åt vänster, där de tursamt nog lyckades jaga ut en grupp danska försvarare ur en befästning framför vällen.

U nder de följande minuterna avgjordes Danmarks existens som självständig stat. Entusiasmerade av sitt lyckade anfall mot den framskjutna befästningen reste de svenska soldaterna femton stormstegar och klättrade upp med officerarna i spetsen. Granater, kulor, stenar och bjälkar ven om öronen på svenskarna och de översköldes av grytor med kokande olja och vatten. Det var i detta inferno överste Newhusen, två andra svenska officerare och en ensam menig soldat lyckades ta sig upp till vallens krön innan de störtade ner igen, genomborrade av kulor

och pikar, och träffade av åtskilliga svärdshugg. Andra stormstegar vältes lika snabbt som de restes mot vallen.

Mitt i stridens hetta red Fredrik III i egen hög person omkring och uppmanade alla att göra sitt bästa, medan medlemmar av det adliga riksrådet besköt de främre svenska leden, som oavsett om de ville det eller inte pressades allt längre in i kulregnet av sina bakifrån kommande kamrater. Alla tillgängliga reserver sattes in i försvaret av denna del av vallen, medan kvinnor och barn försåg försvararna med ammunition, kokande vatten, stenar och bjälkar. Svenskarna gick till anfall om och om igen, men varje gång blev resultatet det samma. Den kraftiga beskjutningen omöjliggjorde alla försök att ta sig över vallen och in i Köpenhamn. Överste Newhusen var en av ett fåtal svenskar som under en kort stund fick tillfälle att stå öga mot öga med Köpenhamns försvarare.

Efter hand som huvudanfallet kollapsade under försvararnas eldgivning satte Karl X Gustav sin lit till general Banér och trupperna som fått till uppgift att genomföra angreppet mot Nørreport samtidigt som Roth attackerade Østerport. Banér hade emellertid gått vilse i mörkret och gav sig i stället i kast med ett anfall mot en av vallens starkast befästa delar. Försvaret där sköttes av de holländska matroserna som kommit till staden tillsammans med ami-

ral Obdam. Holländarna var helt tysta och lät svenskarna lägga ut gångbroarna över vallgraven och komma ända fram till vallen med sina stormstegar innan man öppnade eld med samtliga vapen.

Ögonvittnen berättade senare att det inte gick att beskriva »jämmern, vrålen och skriken som hördes från svenskarna innan de dog». De svenska soldaterna som försökte fly från slagfältet föll antingen i vallgraven eller mejades ner bakifrån av de danska kanonerna. Snart var hela området utanför Nørreport översållat av svenska stupade och sårade. Klockan sex på morgonen lät den svenske kungen blåsa till reträtt längs hela frontlinjen. Stormningen av Köpenhamn, som var tänkt att krossa Danmark och avgöra kampen om herraväldet i Norden, slutade med ett blodigt fiasko.

Med endast tolv döda och en handfull sårade var de danska förlusterna minimala, medan den misslyckade svenska stormningen resulterade i nästan 2 000 döda och sårade svenska soldater och officerare. Dagen därpå vågade sig köpenhamnarna utanför vallarna och fick se effekterna av kanonskotten som hade avfyrats mot de tätt packade svenska kolonnerna. Liken »låg som om de hade bränts, kläderna och skjortorna på deras bara ▶

Den 29 oktober anlände den nederländska flottan till Köpenham, efter att ha besegrat svenskarna i Öresund. Målning från 1883 av Carl Neumann.

- ▶ lemmar bortbrända, armar och ben bortsprängda, hjärnorna utspridda på isen, huvudena märkligt avskjutna och åtskilda». Den svenska krigsmaskinen, som sedan 1630-talet hade gett Sverige storslagna segrar på Europas slagfält och lagt grunden för landets stormaktsstatus efter westfaliska freden 1648, hade krossats framför Köpenhamns fästningsvallar. Hur hade det kunnat ske?

”Svenskarna underskattade helt enkelt eldkraften och manskapet på befästningens svagaste plats.”

För det första befann sig merparten av det tunga svenska artilleriet inte alls utanför Köpenhamn utan på den jylländska sidan av Lilla Bält vid fästningen Frederiksodde, där kanonerna skulle hindra de polska och brandenburgska hjälptrupperna från att invadera Fyn. Därmed kunde

man inte mjuka upp Köpenhamns försvar med ihållande och massiva bombardemang, utan fick nöja sig med en mer sporadisk beskjutning. Huvudanfallets väg över isen mot Slotsolmen innebar också att svenskarna skars av från det eldun-

derstöd som kanonerna, som trots allt stod riktade mot Köpenhamns fästningsvallar, hade kunnat ge. Isen hade kanske kunnat bära de tunga kanonerna, men flyttningen och uppställningen av artilleriet hade avslöjat svenskarnas avsikter långt i förväg och därmed berövat angräparna överraskningsmomentet.

■ motsats till Fredrik III:s välinformerade spioner höll inte de svenska underrättelserna från den belägrade staden bästa kvalitet, vilket också förklarar det på alla sätt misslyckade stormanfallet mot Slotsolmen. Svenskarna underskattade helt enkelt eldkraften och manskapet som försvararna hade samlat på befästningens svagaste plats.

Slutligen bör de psykologiska faktorerna tas med i förklaringen av det svenska nederlaget. I det första kriget mot Danmark 1657–58 gick den svenska armén utan nämnvärda förluster av människoliv från seger till seger. Varken Karl X Gustav eller hans officerare hade därför någon större anledning att tro att det skulle gå annorlunda 1659, vilket av allt att döma är förklaringen till det slarviga svenska underrättelsearbetet. För de belägrade köpenhamnarna spelade psykologin också en viktig roll. Om Köpenhamn hade erövrats och plundrats hade de utsatts för alla tänkbara och otänkbara övergrepp. Insikten om att Danmarks öde hängde på utfallet av stormningen måste ha varit en viktig motiverande faktor för dem. ★

Jakob Ørnbjerg är doktorand i historia vid Aalborg universitet.

BOKTIPS ★ *En kamp för livet* (1958) av Finn Askgaard och Gunnar Olsen ★ *Broderstrid – Danmark mod Sverige 1657–60* (2009) av Kjeld Hillingsø.

DET NATIONALHISTORISKE MUSEUM/FREDERIKSBORGS SLOTT

Stormningen av den danska huvudstaden blev kostsam för den 10 000 man starka svenska armén. Nära en femtedel stupade eller sårades, medan försvararna bara förlorade omkring trettio man.

